

Lausunto

12.4.2013

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Kirjaamo

Viite: Lausuntopyyntö OKM/66/040/2012

AVOIMEN YLIOPISTON FOORUMIN LAUSUNTO KORKEAKOULUJEN KOULUTUS-
RAKENTEIDEN KEHITTÄMISTYÖRYHMÄN MUISTIOSTA "MONIPUOLISET JA SU-
JUVAT OPINTOPOLUT"

Tiivistelmä kannanotoista:

Avoimen yliopiston foorumi pitää koulutusrakenteiden kehittämiseksi määriteltyä visiota ja tavoitetilaa onnistuneena. Toimenpide-ehdotuksista AF kannattaa työelämälähtöisten, tutkinnon osista koostuvien laajojen osaamiskokonaisuuksien kehittämistä, mutta ei nyt esitetyssä muodossa (korkeakouludiplomit). AF kannattaa tutkintorakenteen joustavuuteen, esteettömyyteen, työelämäyhteistyöhön sekä AHOT -käytäntöjen kehittämiseen liittyviä toimenpide-ehdotuksia kyseenalaistaen kuitenkin uuden, erillisen AHOT -keskuksen perustamisen tarpeellisuuden. Avoimen korkeakouluopetuksen kehittämistä koskevia toimenpide-ehdotuksia AF pitää tärkeinä ja kannatettavina. AF muistuttaa, että avoimella yliopisto-opetuksella on tärkeä rooli myös yliopistojen päävalintojen kannalta.

Kannanotot tavoitetilaan

- AF kannattaa muistioon sisältyvää visiota (s. 37) avoimesta ja monipuolisesta korkeakoulutarjonnasta, joka pystyy joustavasti vastaamaan työelämän ja yhteiskunnan muuttuviin tarpeisiin sekä mahdollistaa erilaisia opintopolkuja tavoitteiltaan ja toiveiltaan erilaisille opiskelijajoukoille.
- Myös työryhmän määritelmä tavoitetilaksi (s.35) on onnistunut.

Kannanotot toimenpide-ehdotuksiin

- Työryhmän tekemät toimenpide-ehdotukset vaikuttavat pääosin kannatettavilta. Toimenpiteiden mahdollisia vaikutuksia on kuitenkin vaikea arvioida tilanteessa, jossa korkeakoulupolitiikassa on meneillään monia, keskenään erisuuntaisiakin kehittämisprosesseja: opiskelijavalinnat, koulutusrakenteet, erikoistumiskoulutukset, koulutustilit, tasa-arvo-ohjelma jne.
- Suurimpana ongelmana toimenpidetavoitteiden toteutuksessa AF pitää esitettyjä korkeakouludiplomeja seuraavin perustein: 1) diplomien työelämätarve on kyseenalainen, 2) diplomien kehittäminen on ristiriidassa tutkintorakenteen muiden kehittämistavoitteiden kanssa, 3) kokeiluopintoihin osallistuvien opiskelijoiden odotukset kokeiluopinnoista ja niiden tuottamasta pätevyydestä voivat olla epärealistiset.

- AF kannattaa liitteenä 2 olleessa eriävässä mielipiteessä korkeakouludiplomien vaihtoehtoksi esitettyä avoimen korkeakoulutuksen kehittämistä laajojen osaamiskokonaisuuksien avulla ts. avoimen korkeakoulutuksen tarjontaa, suoritustapoja sekä todistusmuotoja tulisi kehittää vastaamaan paremmin työssäkäyvien kouluttautumistarpeita, ja tätä voitaisiin tukea kokeilulla ja lisäresursseilla tutkinnon osien tarjoamiseen.
- Tutkintorakenteen joustavuuteen liittyvät toimenpide-ehdotukset ovat kannatettavia.
- Avoimen korkeakouluopetuksen kehittämiseksi ehdotetut toimenpiteet ovat kannatettavia. Avoin yliopisto-opetus on kyennyt 35-vuotisen historiansa aikana vastaamaan joustavasti hyvinkin erilaisiin yhteiskunnallisiin ja yksilöllisiin tarpeisiin. Sen tarjoamia omaehtoisia opiskelumahdollisuuksia ei tule rajoittaa koulutustaustan perusteella (vrt. OKM TTS 2014–2017) vaan pikemminkin on syytä monipuolistaa avoimen korkeakouluopetuksen tarjontaa työelämälähtöisesti ja vahvistaa sen toimintaedellytyksiä muistiossa esitetyn mukaisesti. Avoimen yliopisto-opetuksen toimintaedellytysten ja kehittämisen kannalta tärkeä, seurantaa vaativa tekijä on valtionrahoituksen ohjautuminen itse toimintaan autonomisten yliopistojen sisällä.

Avoimen korkeakouluopetuksen väylän osalta AF toteaa, että tutkintotavoitteisesti opiskelevien avoimen yliopiston ”väyläopiskelijoiden” kannalta on tärkeää, että pitkäjänteinen opintojen suunnittelu olisi mahdollista. Tämä edellyttäisi mm. sitä, että selkeät ja läpinäkyvät valintaperusteet määriteltäisiin useammaksi vuodeksi kerrallaan.

Väylävalinnan lisäksi olisi hyvä huomioida myös avoimen yliopisto-opetuksen merkitys päävalinnoille. Hyvin monilla päävalinnan kautta sisään otetuilla on jo suoritettuna tutkintoon hyväksi luettavissa olevia avoimia yliopisto-opintoja, minkä johdosta valmistuminen voi nopeutua merkittävästi. Koulutuksellisen tasa-arvon ja koulutuksen läpäisynopeuden kannalta on järkevämpää, että korkeakouluihin tähtäävät nuoret opiskelevat kohtuuhintaisesti avoimessa yliopistossa kuin hintavilla, vanhempien varallisuutta koettelevilla valmennuskursseilla, joita ei voi millään tavoin hyväksi lukea tutkintoon.

- Korkeakoulutuksen esteettömyyteen liittyvät toimenpide-ehdotukset ovat kannatettavia.
- Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen on tärkeä toiminto, jonka avulla vältetään päällekkäistä opiskelua sekä mahdollistetaan työelämässä hankitun osaamisen huomioiminen ja tutkintoon käytettävän ajan lyhentäminen. Valitettavasti AHOT on edennyt yliopistoissa hitaasti etenkin muualla kuin koulutuksessa hankitun osaamisen osalta. Haasteiden mittavuudesta huolimatta kokonaan uuden yksikön perustaminen aiheen ympärille tuntuu heikosti perustellulta aikana, jolloin yksiköitä pääsääntöisesti yhdistellään. Sen sijaan mainittujen tukitoimien integrointi ja resursointi johonkin sopivan osaamisen omaavaan, olemassa olevaan yksikköön vaikuttaisi perustellummalta. AHOT:n edistymistä olisi syytä seurata keräämällä vuosittain tilastot korkeakoulujen tutkintoihin AHOT -menettelyllä hyväksi luetuista opinnoista.
- Korkeakoulujen ja TE- hallinnon osaamisen ja yhteistyön kehittämiseen liittyvät toimenpiteet ovat kannatettavia, mutta vaatisivat vielä konkretisointia.

Mervi Varja
Avoimen yliopiston foorumin puheenjohtaja